

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
**Direcció General d'Execució Penal
a la Comunitat i de Justícia Juvenil**

PROGRAMA DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA

MEMÒRIA 2016

Índex

1. EL PROGRAMA DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA	3
1.1 Dades generals.....	3
1.1.1 Procedència.....	4
1.1.2 Viabilitat	5
1.1.3 Acords en processos de mediació	7
1.1.4 Durada del Programa	8
1.1.5 Relació entre les parts.....	8
1.1.6 Tipologia delictiva	9
1.2 Oficis.....	11
1.3 Iniciativa de les parts	18
1.4 Centres penitenciaris.....	22
1.4.1 Característiques dels protocols segons el centre penitenciari	23
1.4.2 Dades generals	24
1.5 Altres procedències	26
2. DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES	27
3. CONCLUSIONS	29

1. EL PROGRAMA DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA

El Departament de Justícia, en concret la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, posa a disposició dels ciutadans el Programa de justícia restaurativa, un servei gratuït que s'emmarca dins del paradigma de la justícia restaurativa i que té per objectiu principal la reparació del dany causat en les persones i/o en les relacions.

Així, s'ofereix un espai de comunicació als ciutadans que es troben implicats en un procediment penal, per tal de cercar la manera més adequada de donar resposta al delictes, centrada a reparar el dany causat a les persones i a les relacions, tot permetent a les parts participar activament en la solució dels problemes resultants d'una infracció penal amb l'ajuda d'una tercera persona imparcial i neutral, el mediador.

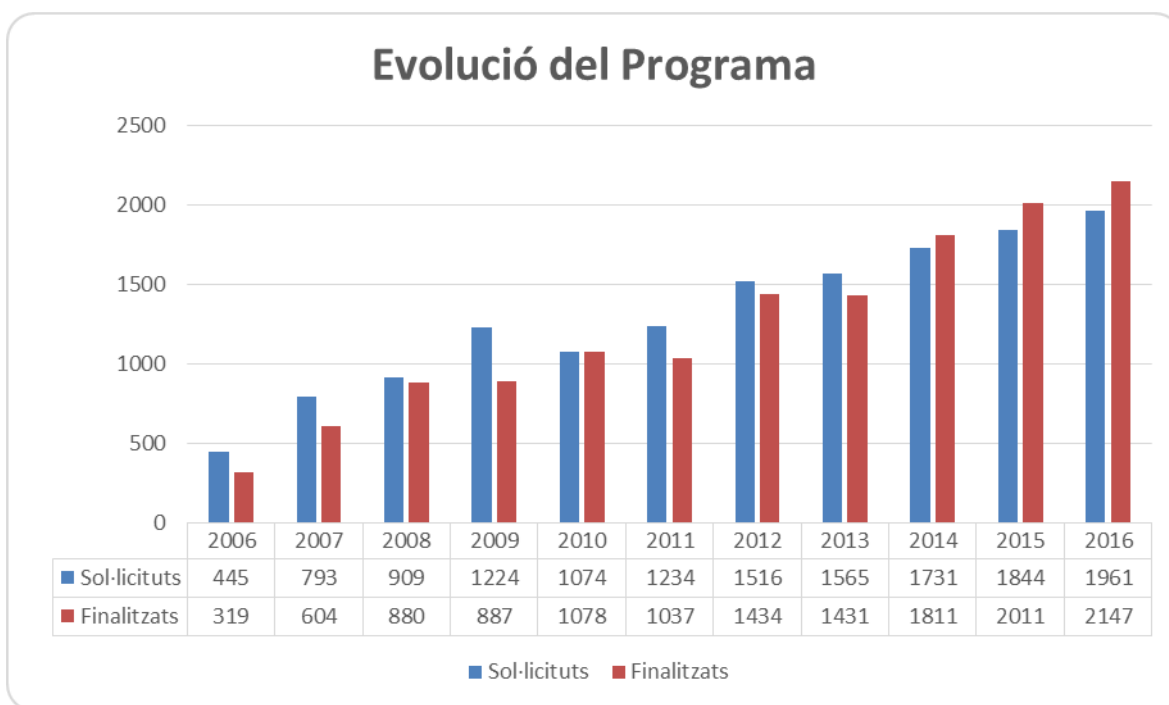
Les característiques principals d'aquest Programa són:

- La voluntarietat de les parts
- La confidencialitat del procés
- La imparcialitat i neutralitat del mediador
- La implicació activa de les parts

A continuació es presenten les dades del Programa de justícia restaurativa corresponents a l'any 2016.

1.1 Dades generals

L'evolució del Programa des de l'any 2006 ha estat la següent:

Al llarg de 2016 s'han donat d'alta 1.961 programes, 1.799 dels quals corresponen a oficis dels òrgans judicials de Catalunya sol·licitant que es valorés la possibilitat de dur a terme una mediació.

L'any 2016 s'han finalitzat 2.147 **processos de mediació**. Aquesta xifra representa 136 casos més finalitzats respecte al 2015.

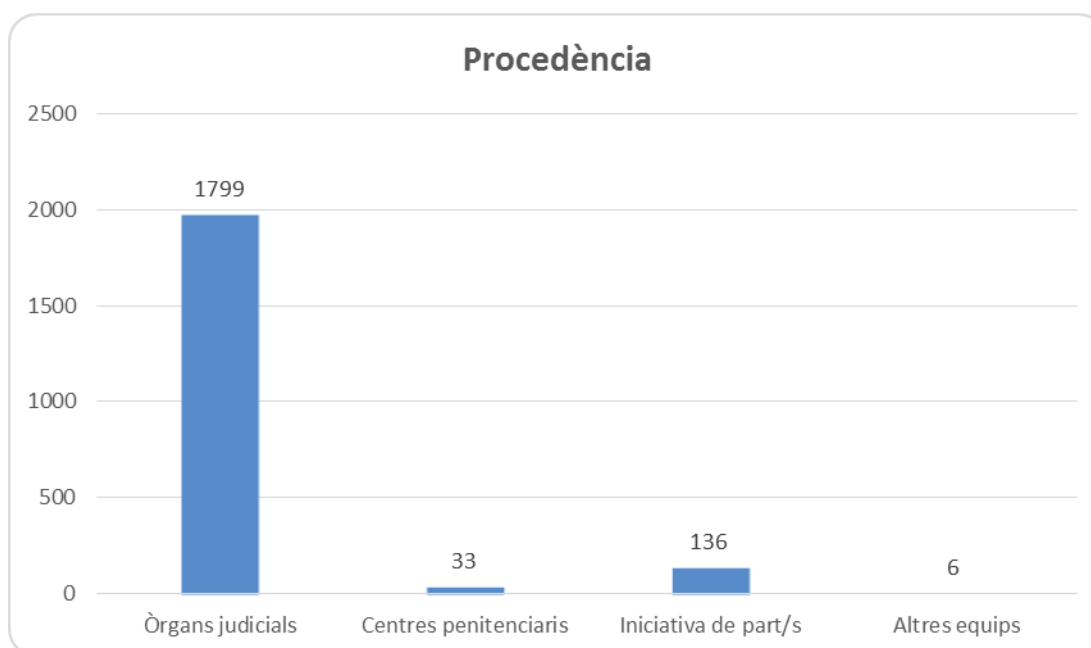
La situació del Programa a 31 de desembre de 2016 era:

Situació administrativa del Programa	Nombre
Programes donats d'alta	1.799
Programes finalitzats	2.147
Programes no iniciats per impossibilitat	67
Programes no iniciats per incompareixença	15
Programes pendents d'inici	189
Programes en execució	238
Suspesos administrativament	19

1.1.1 Procedència

Hi ha diferents vies d'entrada al Programa: per ofici dels òrgans judicials, per oferiment en seu judicial, a iniciativa de les parts o a petició dels equips d'execució penal o d'altres serveis.

Al gràfic següent es poden veure les diferents vies d'entrada dels programes que **s'han finalitzat** durant l'any 2016:

Així, i amb més detall, veiem la procedència de tots els casos finalitzats el 2016.

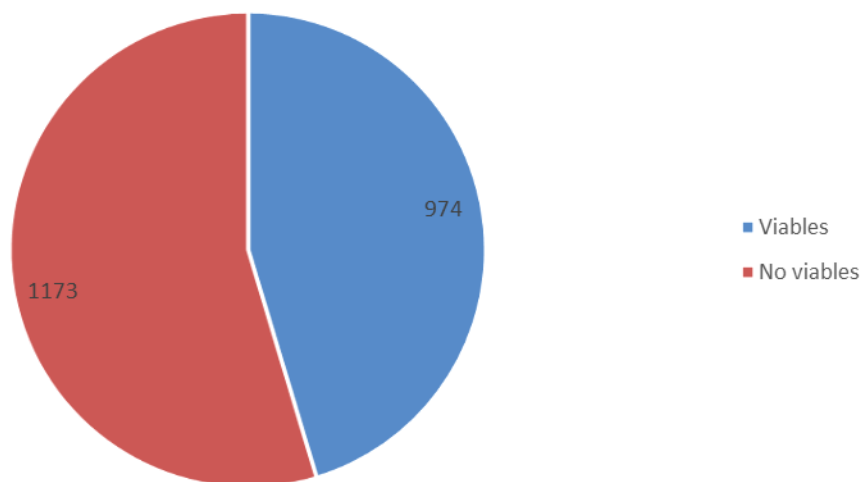
Procedència		Nombre	%
Òrgans judicials	Oficis	1.432	66,7
	Oferiments	540	25,2
Centres penitenciaris	Centres penitenciaris	33	1,5
Iniciativa de part/s	Part investigada/encausada	79	3,7
	Víctima	20	0,9
	Ambdues parts	37	1,7
Altres equips	Mediació justícia juvenil	3	0,1
	OAVD	1	0
	EATP	2	0,1

Pel que fa a **les finalitzacions** de les derivacions dels òrgans judicials (1.972), el 66,7 % han estat oficiades pels jutjats, mentre que el 25,2 % s'han ofert directament a les parts el dia del judici (oferiments).

1.1.2 Viabilitat

Dels **2.147 programes finalitzats**, en 974 casos s'ha dut a terme un procés de mediació, cosa que representa un **45,3 %** del total, mentre que en 1.173 programes no s'han donat els criteris de viabilitat establerts en el Programa marc (un **54,6 %** del total).

Viabilitat dels programes finalitzats

Aquestes dades de viabilitat comparades amb les de l'any 2015 suposen un increment de 10 punts percentuals en la viabilitat dels procediments.

Els criteris de viabilitat que s'avaluen són: la voluntarietat i l'interès de les parts a participar en el Programa, la capacitat cognitiva i volitiva de les parts d'entendre el procés i la voluntat de reparar i ser reparat.

L'any 2016 la distribució dels motius pels quals un procés de mediació no s'ha pogut dur a terme –bé perquè no ha estat viable, bé perquè no s'ha pogut iniciar la valoració– és la següent:

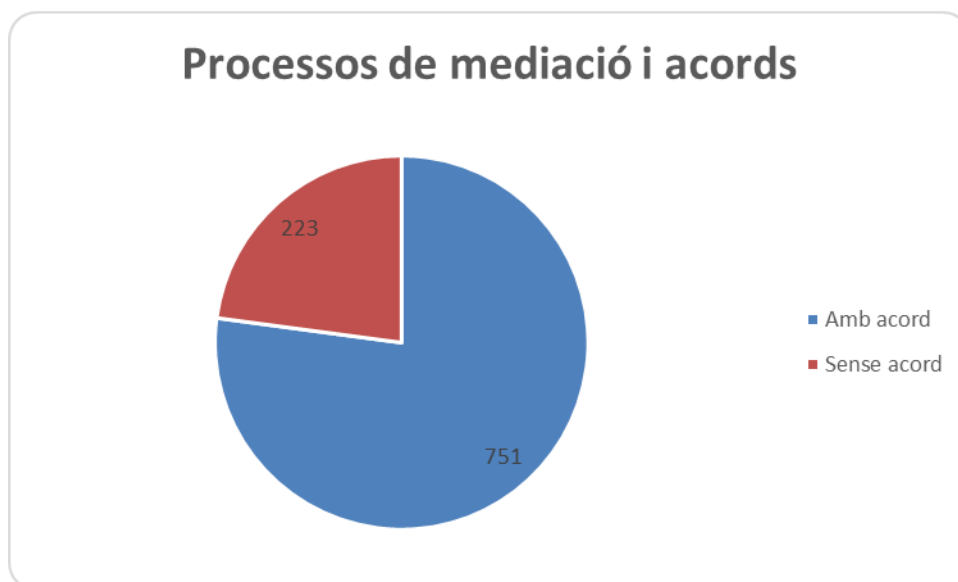
MOTIUS	INDICADORS	NOMBRE	%
NO INICI PROGRAMA	No inici programa mediació	14	1,1
	No localització investigat	66	5,3
	No localització víctima	37	2,9
NO VIABILITAT PROGRAMA	Defunció d'una part	7	0,6
	No criteris judicials	14	1,1
	No criteris professionals	24	1,9
	No necessitat de mediació	75	6,0
	No voluntat advocat part investigada	29	2,3
	No voluntat advocat víctima	25	2,0
	No voluntat ambdues parts	129	10,3
	No voluntat part investigada	213	17,0
	No voluntat víctima	499	39,8
	Part investigada no compareix	27	2,2
	Víctima no compareix	96	7,6

La dada més rellevant és que en el 39,8 % dels casos el Programa no ha estat viable perquè la víctima no hi ha volgut participar o no ha comparegut, en contraposició amb la part investigada, que només en un 17 % dels casos no hi ha volgut participar o no ha comparegut. I sols en un 10,3 % dels casos han estat ambdues parts les que no hi han volgut participar.

La no voluntat de la víctima continua sent, tal com es va repetint any rere any, la principal causa de no viabilitat dels processos de justícia restaurativa.

1.1.3 Acords en processos de mediació

Tal com s'ha dit abans, del total de programes finalitzats (2.147), en 974 casos s'ha fet un procés de mediació. D'aquests, en 751 es va arribar a un acord, cosa que representa un 77,1 % del total de processos de justícia restaurativa.

Els tipus d'acords, escrits o verbals, a què han arribat les parts en els processos de justícia restaurativa s'agrupen en la classificació següent:

- Acord **econòmic**: restitució amb diners.
- Acord **moral**: disculpes, entendre el dany causat, posar-se al lloc de l'afectat, explicació de la intenció real i dels motius.
- Acord amb una **activitat**: fer un treball o tasca concreta.
- Acord **material**: indemnització de danys i perjudicis; prestació diferent al dany original, però satisfacció per a ambdues parts.
- Acord **relacional**: restauració de les relacions socials o comunicatives entre les parts.

Així, en els processos de justícia restaurativa finalitzats el 2016, els tipus d'acord als quals s'ha arribat es distribueixen de la manera següent.

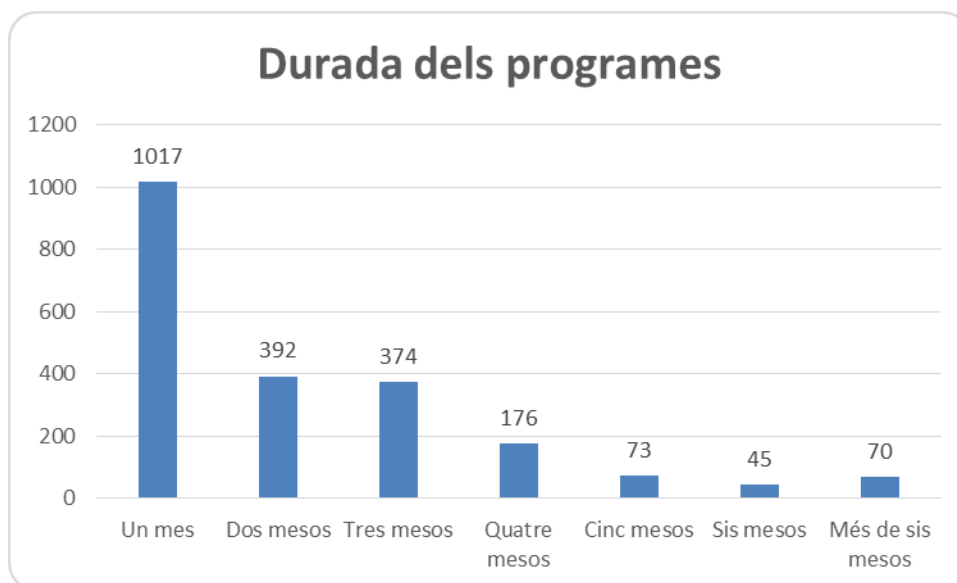
Tipus d'acord	Mediació conjunta	Mediació indirecta	Total	%
Econòmic	69	45	114	8,9
Moral	306	102	408	31,7
Activitat	105	38	143	11,1
Material	16	13	29	2,3
Relacional	352	241	593	46,1

Generalment, es pacta més d'un tipus d'acord, però el més freqüent és el relacional.

1.1.4 Durada del Programa

La durada del Programa es comptabilitza des de la primera intervenció; és a dir, des del primer contacte amb alguna de les parts fins a la finalització del Programa. La mitjana de temps establerta en el programa marc és de tres mesos, però en el protocol amb els òrgans judicials s'estableix una mitjana de temps de dos mesos.

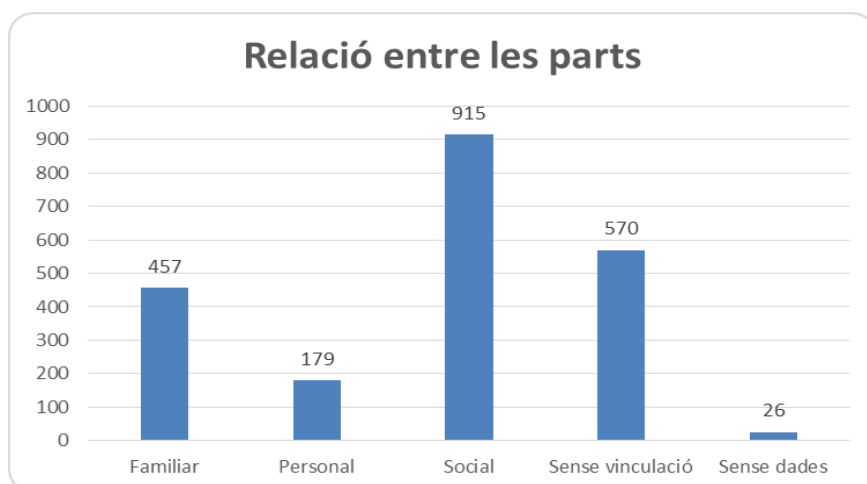
Així, al llarg de 2016, el temps d'intervenció ha estat:

Tal com apareix en el gràfic, el 47,4 % dels programes finalitzen en un mes; el 18,3 %, en dos mesos; el 17,4 %, en tres mesos, i només el 16,9 % sobrepassa aquest termini de temps.

1.1.5 Relació entre les parts

En el gràfic següent es detallen els tipus de **relació** que hi ha entre les parts (víctima i agressor) que han participat en el Programa de justícia restaurativa durant l'any 2016:

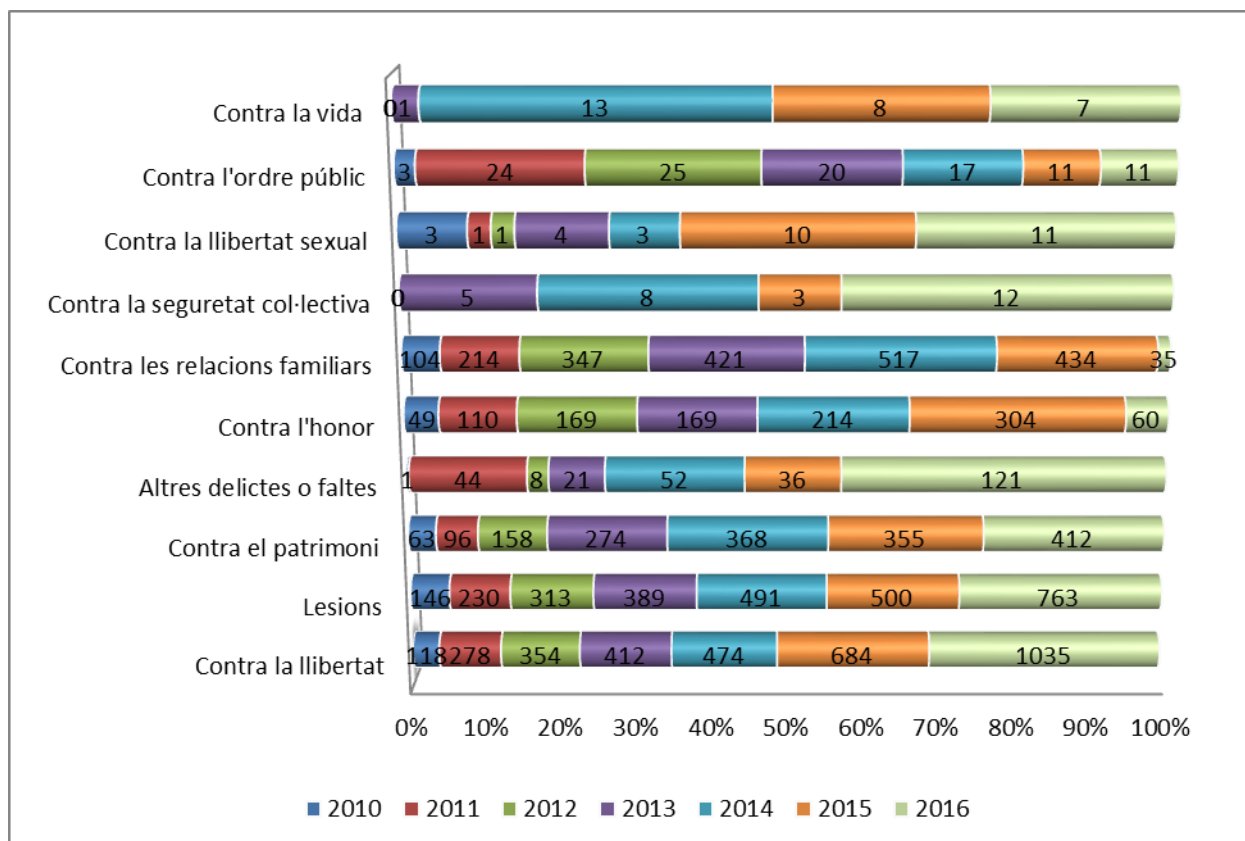
Com s'observa, en el 72,2 % dels casos hi havia una relació prèvia entre les parts, ja sigui en l'àmbit familiar, personal o social. Pel que fa a la resta, no hi havia cap tipus de vinculació, i només en un nombre petit de casos no es disposa de la dada atès que no es va poder iniciar el Programa.

Aquestes dades concorden any rere any, només amb lleugeres variacions.

1.1.6 Tipologia delictiva

A continuació es mostra un quadre comparatiu dels programes finalitzats des de l'any 2010 fins al 2016, en relació amb els principals grups delictius:

Grups delictius	ANYS						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Contra la llibertat	118	278	354	412	474	684	1.035
Lesions	146	230	313	389	491	500	763
Contra el patrimoni	63	96	158	274	368	355	412
Altres delictes o faltes	1	44	8	21	52	36	121
Contra l'honor	49	110	169	169	214	304	60
Contra les relacions familiars	104	214	347	421	517	434	35
Contra els drets fonamentals	0	0	0	14	45	41	28
Contra la integritat moral	0	0	0	2	0	2	14
Contra la seguretat col·lectiva	0	0	0	5	8	3	12
Contra la llibertat sexual	3	1	1	4	3	10	11
Contra l'ordre públic	3	24	25	20	17	11	11
Contra la intimitat	0	0	0	13	4	1	9
Contra la vida	0	0	0	1	13	8	7
Contra l'Administració de justícia	0	2	5	1	1	5	4
Falsedat documental	0	0	0	3	2	1	0

A partir d'aquestes dades, podem observar que cada any els grups delictius que destaquen sobre la resta són els mateixos. L'any 2016 els més destacats són:

1. Contra la llibertat (41 %)
2. Lesions (30,3 %)
3. Contra el patrimoni (16,3 %)
4. Contra l'honor (2,4 %)

Una dada a tenir en compte és el moment processal de la causa quan es deriva al programa i el tipus de procediment penal obert. Així, el gruix dels programes provenen de la fase d'instrucció, per delictes lleus o judicis immediats de delictes lleus, per diligències prèvies, urgents o indeterminades. I la resta, en menor proporció, en fase de sentència i en fase d'execució. Així, els procediments que arriben són els procediments abreujats, executòries, sumaris i rotlles.

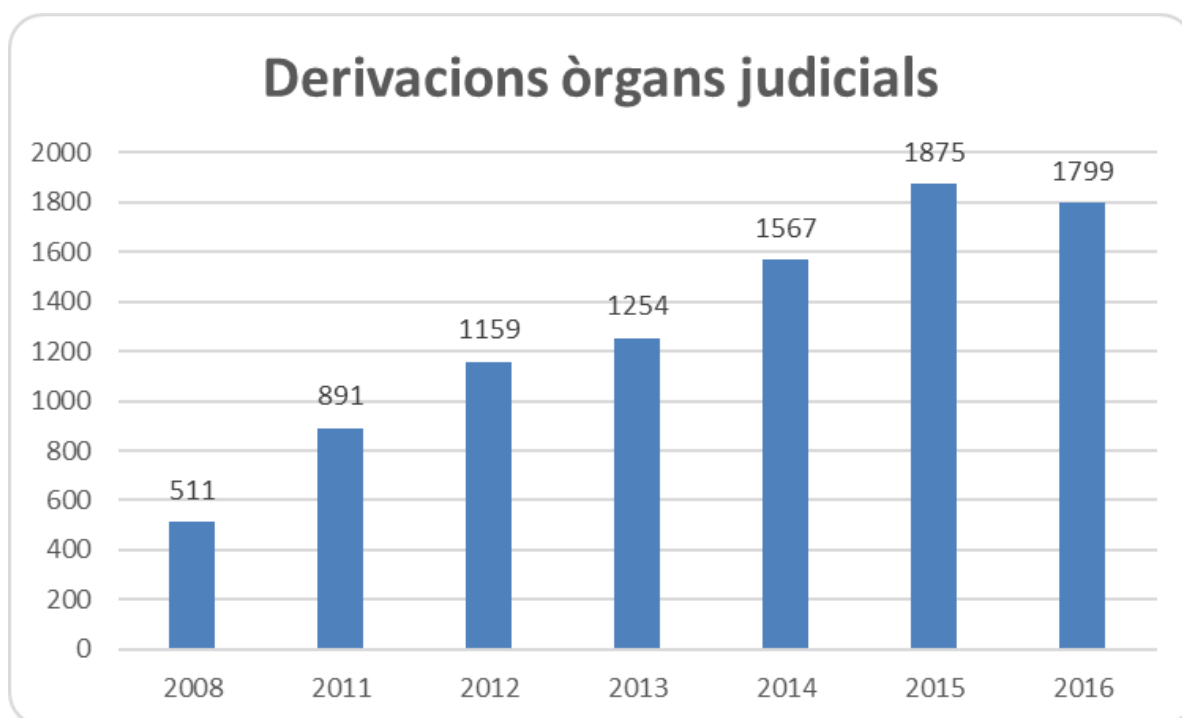
Tipus de procediment	Programes
	Diligències de guàrdia
Diligències indeterminades	4
Diligències preventives	5
Diligències prèvies	232
Diligències urgents	28
Executòria	96
Judici delictes lleus	1.187

Judici faltes	74
Judici immediat delictes lleus	459
Procediment abreujat	46
Rotlle	6
Sumari	7

La majoria de procediments són judicis immediats de delictes lleus. Amb l'entrada en vigor de la Llei orgànica 1/2015, de 31 de març, del nou Codi penal, s'ha introduït el principi d'oportunitat i s'han regulat els delictes lleus, que substitueixen els judicis de faltes. Tot i així, en el 2016 encara hi ha procediments de judicis de faltes subjectes a l'anterior Codi penal.

1.2 Oficis i oferiments

L'evolució del Programa des de l'any 2008 fins a l'actualitat, en relació amb la **derivació anual** de casos només d'òrgans judicials al Programa de mediació i reparació penal, ha estat la següent:

Al llarg de 2016 **s'han derivat** al Programa de mediació i reparació penal **1.320 oficis i 474 oferiments**. En total, **1.799 casos derivats** que provenen dels diferents òrgans judicials de tot Catalunya. I **s'han finalitzat**, com hem exposat abans, 1.972 casos oficials.

En la taula següent es mostra la derivació d'oficis i oferiments al Programa al llarg de 2016.

OFICIS

Província	Partit judicial	Òrgan judicial	2016
BARCELONA	Arenys de Mar	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	3
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	3
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	11
		Jutjat Penal núm. 2	4

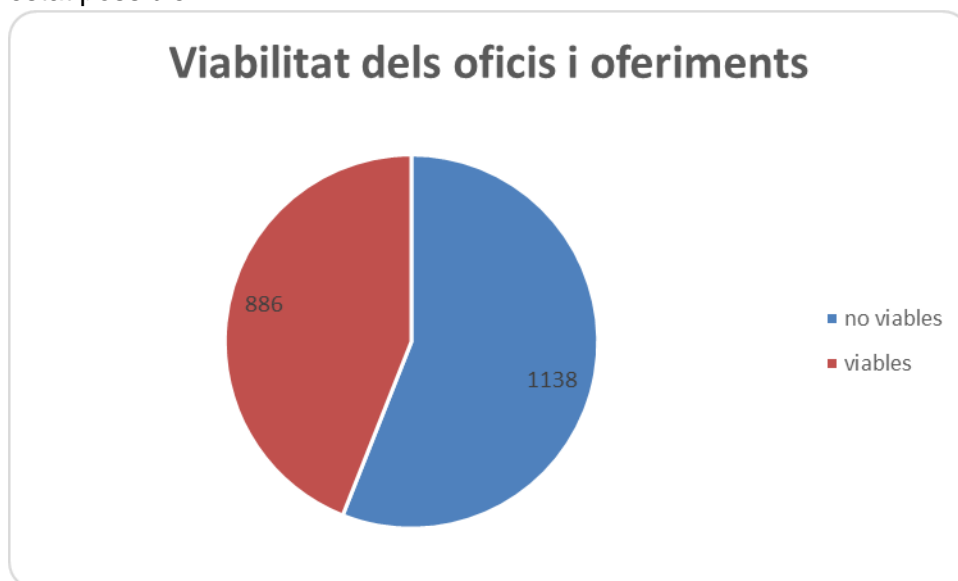
	Subtotal	21
Badalona	Jutjat d'Instrucció núm. 1	3
	Jutjat d'Instrucció núm. 2	29
	Jutjat d'Instrucció núm. 3	9
	Jutjat d'Instrucció núm. 4	21
	Jutjat d'Instrucció núm. 5	6
	Jutjat de Violència sobre la Dona núm. 1	5
	Subtotal	73
Barcelona	Jutjat d'Instrucció núm. 2	4
	Jutjat d'Instrucció núm. 4	2
	Jutjat d'Instrucció núm. 11	2
	Jutjat d'Instrucció núm. 12	1
	Jutjat d'Instrucció núm. 14	55
	Jutjat d'Instrucció núm. 18	7
	Jutjat d'Instrucció núm. 20	16
	Jutjat d'Instrucció núm. 21	1
	Jutjat d'Instrucció núm. 24	10
	Jutjat d'Instrucció núm. 25	1
	Jutjat d'Instrucció núm. 28	3
	Jutjat d'Instrucció núm. 32	5
	Jutjat d'Instrucció núm. 33	31
	Jutjat Penal núm. 1	7
	Audiència Provincial, secció 6	1
	Subtotal	146
Berga	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	1
Cornellà	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	2
Cerdanyola del Vallès	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	1
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	1
	Subtotal	2
Esplugues de Llobregat	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	1
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	2
	Subtotal	3
Gavà	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	2
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 9	6
	Subtotal	8
Granollers	Jutjat d'Instrucció núm. 2	6
	Jutjat d'Instrucció núm. 3	46
	Jutjat d'Instrucció núm. 4	22
	Subtotal	74
Hospitalet Ll.	Jutjat d'Instrucció núm.3	12
Manresa	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	8

	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	9
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	5
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	10
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 5	12
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 6	13
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 7	1
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 8	13
	Jutjat Penal núm. 3	1
	Subtotal	72
Martorell	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	27
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	3
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 5	4
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 6	3
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 7	27
	Subtotal	64
Mataró	Jutjat d'Instrucció núm. 1	1
	Jutjat d'Instrucció núm. 2	5
	Jutjat d'Instrucció núm. 3	21
	Jutjat d'Instrucció núm. 4	6
	Jutjat d'Instrucció núm. 5	11
	Subtotal	44
Mollet del Vallès	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	1
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	2
	Subtotal	3
Rubí	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	2
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	2
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 5	1
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 8	2
	Subtotal	7
Sabadell	Jutjat d'Instrucció núm. 1	8
	Jutjat d'Instrucció núm. 2	121
	Jutjat d'Instrucció núm. 3	51
	Jutjat d'Instrucció núm. 4	25
	Jutjat Penal núm. 1	7
	Subtotal	212
Santa Coloma de Gramenet	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	6
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	9
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 5	18
	Subtotal	33
Sant Feliu de Llobregat	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	7
	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	3

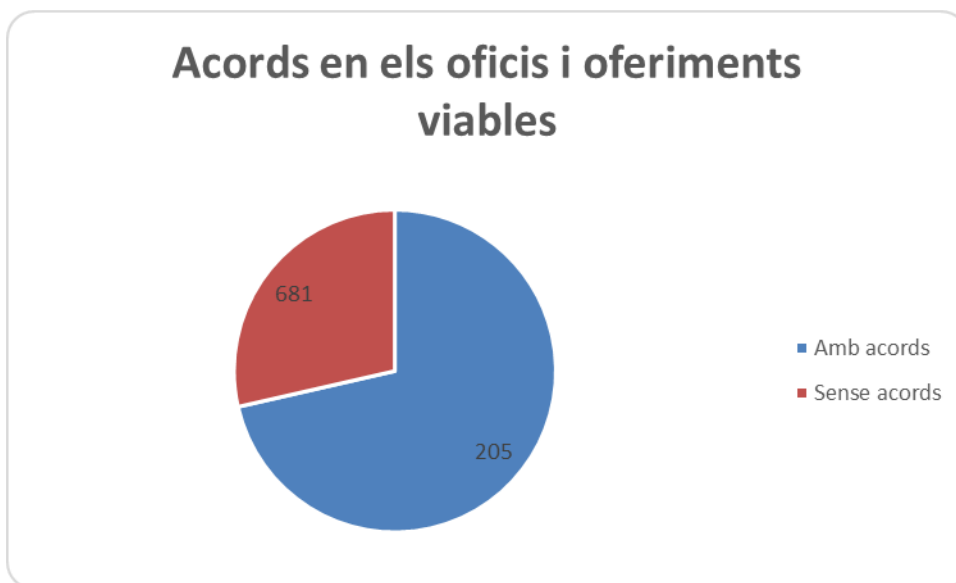
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	4
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 5	1
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 6	11
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 7	4
		Subtotal	30
		Jutjat d'Instrucció núm. 1	1
	Terrassa	Jutjat d'Instrucció núm. 2	10
		Jutjat d'Instrucció núm. 4	82
		Jutjat d'Instrucció núm. 5	1
		Jutjat Penal núm. 1	8
		Subtotal	102
	Vic	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	45
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	49
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	48
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	51
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 5	33
		Subtotal	226
	Vilanova	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	22
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	21
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	4
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	5
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 6	5
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 7	31
		Subtotal	88
	SUBTOTAL BARCELONA		1.223
		Jutjat d'Instrucció núm. 1	15
Lleida	Lleida	Jutjat d'Instrucció núm. 2	49
		Jutjat d'Instrucció núm. 3	71
		Jutjat d'Instrucció núm. 4	78
		Subtotal	213
	Balaguer	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	10
	SUBTOTAL LLEIDA		223
Tarragona	El Vendrell	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	9
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	1
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	2
		Subtotal	12
	Reus	Jutjat d'Instrucció núm. 2	3
		Jutjat d'Instrucció núm. 3	1
		Jutjat Penal núm. 2	0
		Subtotal	4

	Tarragona	Jutjat d'Instrucció núm. 1	78
		Jutjat d'Instrucció núm. 2	17
		Jutjat d'Instrucció núm. 3	89
		Jutjat d'Instrucció núm. 4	64
		Jutjat d'Instrucció núm. 5	33
		Jutjat d'Instrucció núm. 6	21
		Secció 4a Audiència Provincial	1
		Jutjat Penal núm. 2	2
		Jutjat Penal núm. 4	1
		Subtotal	306
		SUBBTOTAL TARRAGONA	
Girona	Blanes	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 1	5
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 4	1
		Subtotal	6
	Girona	Jutjat d'Instrucció núm. 1	1
		Jutjat Penal núm. 5	1
		Subtotal	2
	Olot	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	10
	Sta. Coloma de Farners	Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 2	1
		Jutjat de 1a Instància i Instrucció núm. 3	12
		Subtotal	13
	SUBBTOTAL GIRONA		31

D'aquests oficis i oferiments derivats en el 2016 (1.799), en un 49,24 % de casos s'ha dut a terme un procés de mediació –és a dir, han estat viables– i en la resta, un 50,76 %, no ha estat possible.

Dels 886 procediments derivats que han estat viables, en 681 les parts han arribat a un acord (un 76,8 %)

Quant als tipus d'acords assolits:

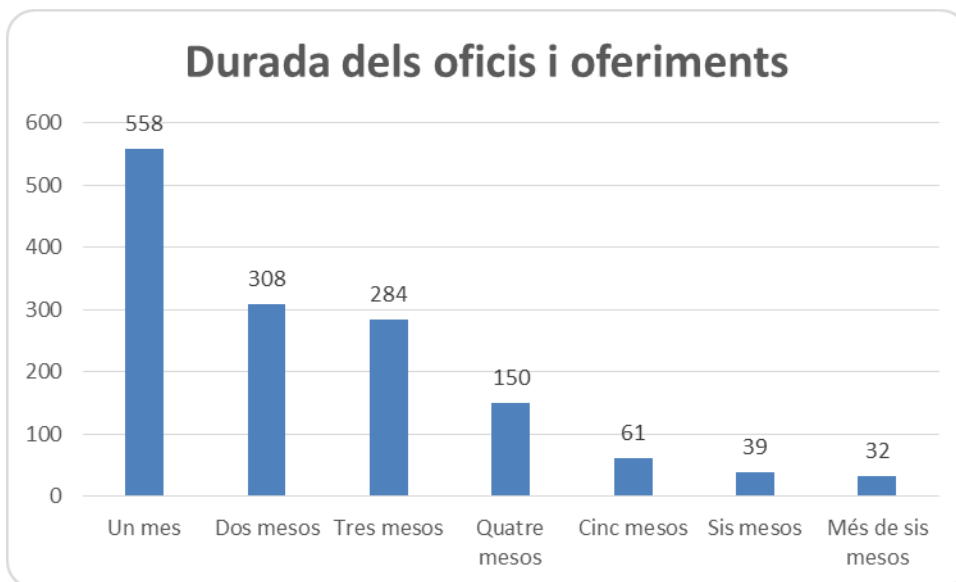
Tipus d'acord	Mediació conjunta	Mediació indirecta	Total	Total en %
Econòmic	19	30	49	7,2
Moral	125	68	193	28,2
Activitat	50	33	83	12,1
Material	11	9	20	2,9
Relacional	165	174	339	49,6

Si parlem ara de la no viabilitat dels casos (1.138 programes), els diferents motius pels quals no ha estat possible dur a terme un procés de mediació han estat:

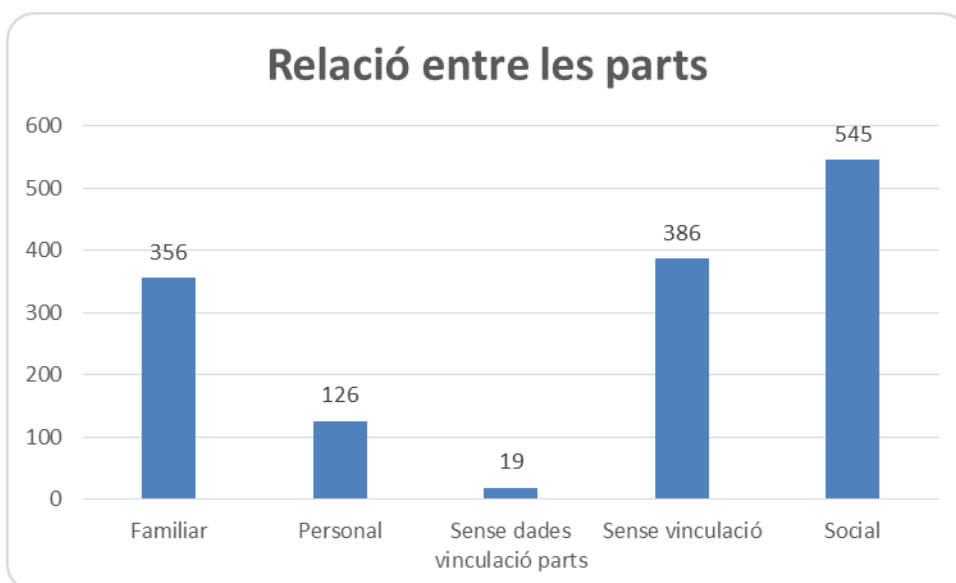
Motius no viabilitat	Total en %
Defunció d'una part	6 0,7
No criteris judicials	9 1,0
No criteris professionals	17 1,9
No inici programa mediació	8 0,9
No localització investigat	61 7,0
No localització víctima	34 3,9
No necessitat mediació	65 7,4
No voluntat advocat part investigada	10 1,1
No voluntat advocat víctima	15 1,7
No voluntat ambdues parts	53 6,0
No voluntat part investigada	154 17,6

No voluntat víctima	338	38,5
Part investigada no compareix	23	2,6
Víctima no compareix	84	9,6

Respecte a la durada dels oficis finalitzats, tot seguit es mostra el temps que triguen a finalitzar:

Com es pot observar, la majoria de casos (un 39 %) **es finalitzen en un mes**, i en segona posició (un 21,5 %), en dos mesos.

Si atenem la tipologia delictiva, els fets delictius oficiats i finalitzats han estat els següents:

Grups delictius	2016
Lesions	465
Contra la llibertat	707

Contra la integritat moral	11
Contra el patrimoni	1
Contra la intimitat	7
Contra l'honor	54
Contra les relacions familiars	31
Contra el patrimoni	270
Contra la seguretat col·lectiva	5
Contra l'Administració de justícia	4
Contra els drets fonamentals	25
Contra l'ordre públic	6
Altres delictes o faltes	90

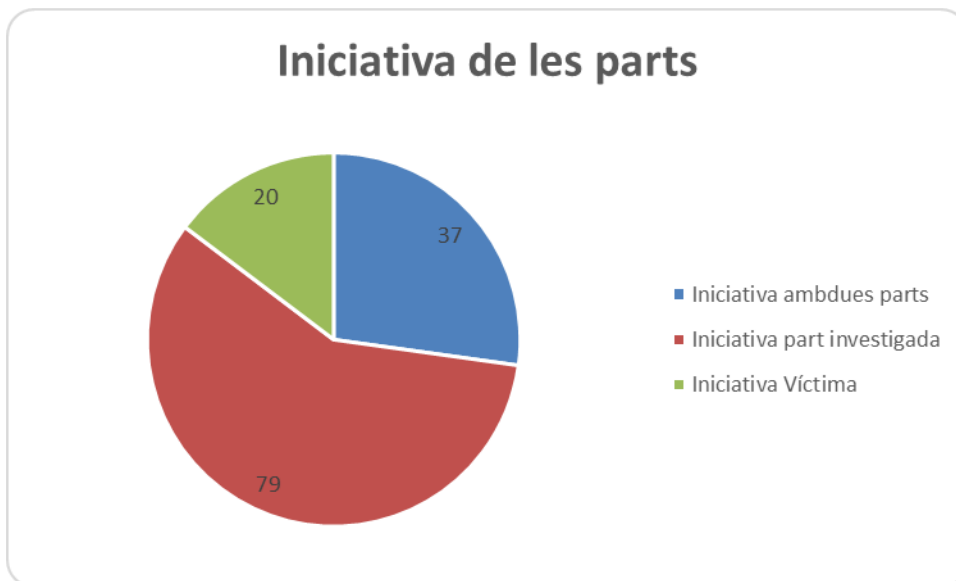
Pel que fa a la fase del procediment judicial en què s'oficia la derivació, normalment es fa en fase d'instrucció, i això permet accedir a la mediació al més aviat possible en benefici de les parts. Mentre que, en la fase d'execució, els òrgans judicials són més reticents a fer-ho, tot i que els beneficis en la suspensió de la pena, si arriben les parts a un acord, pot ser un avantatge per a la persona investigada.

Tipus de procediment	2016
Diligències de guàrdia	2
Diligències indeterminades	2
Diligències preventives	3
Diligències prèvies	169
Diligències urgents	20
Executòria	69
Int. involuntari	1
Judici delictes lleus	908
Judici de faltes	72
Judici immediat delictes lleus	154
Procediment abreujat	26
Rotlle d'apel·lació	2
Rotlle	4

1.3 Iniciativa de les parts

Les mateixes persones implicades en els procediments penals també poden sol·licitar participar en el Programa de mediació i reparació penal. Pot fer-ho la part denunciada, investigada o penada, la part denunciant o víctima, o bé ambdues parts. També ho poden sol·licitar els seus lletrats.

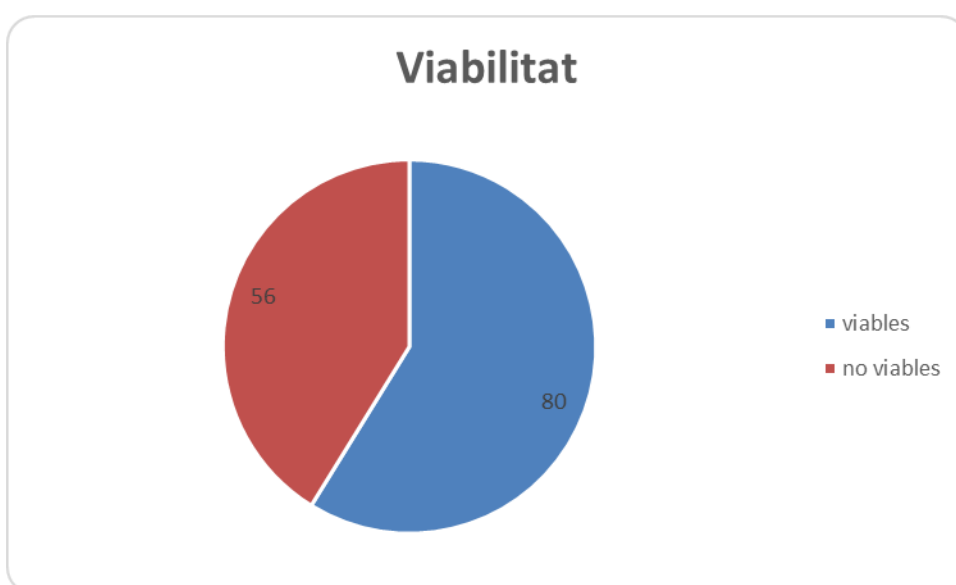
Al llarg de 2016 s'han finalitzat 136 sol·licituds de part.

El 58,1 % de sol·licituds provenen de la part investigada; el 27,2 %, d'ambdues parts, i només el 14,7 % són a iniciativa de la víctima.

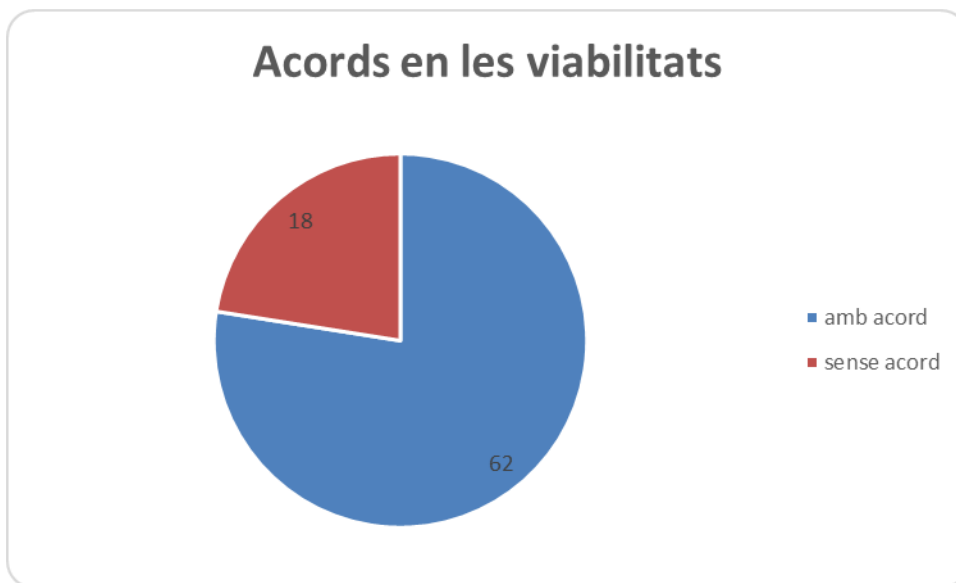
Aquesta diferència es pot atribuir al fet que, en molts casos, l'advocat de la part denunciada aconsella el seu client que participi en el Programa, atès que el pot beneficiar si el judici encara no s'ha celebrat.

Quant a la viabilitat:

Un 58,8 % són viables i un 41,2 % no ho són.

Dels 80 programes viables, en 62 casos s'ha arribat a acords. Això representa un 77,5 % d'èxit.

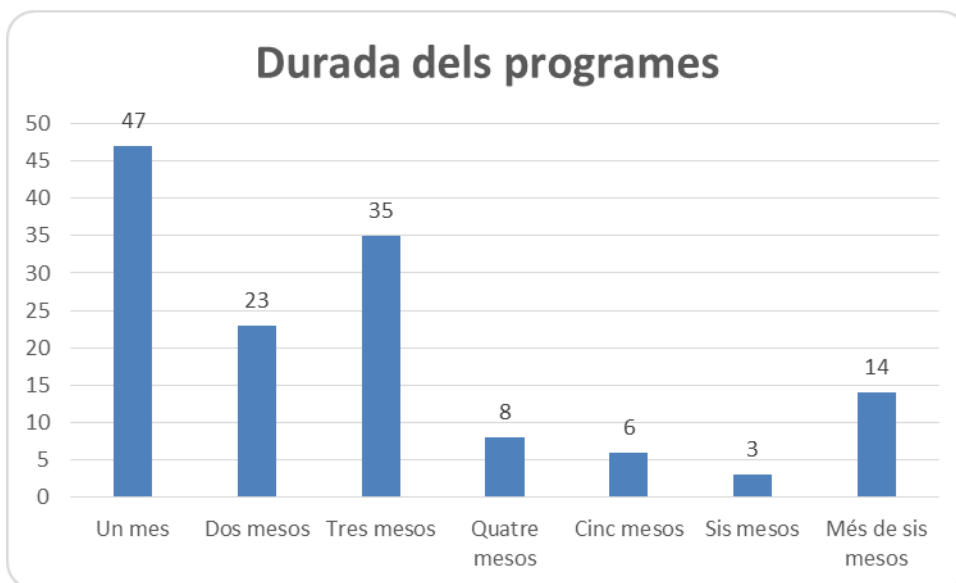
Quant a la tipologia dels acords als quals s'ha arribat:

Tipus d'acord	Mediació conjunta	Mediació indirecta	Total	%
Activitat	8	3	11	9,8
Moral	21	12	33	29,5
Relacional	15	24	39	34,8
Econòmic	12	9	21	18,8
Material	4	4	8	7,1

Si parlem ara de la **no viabilitat** dels casos (56 procediments), trobem diferents motius pels quals no ha estat possible dur a terme un procés de mediació:

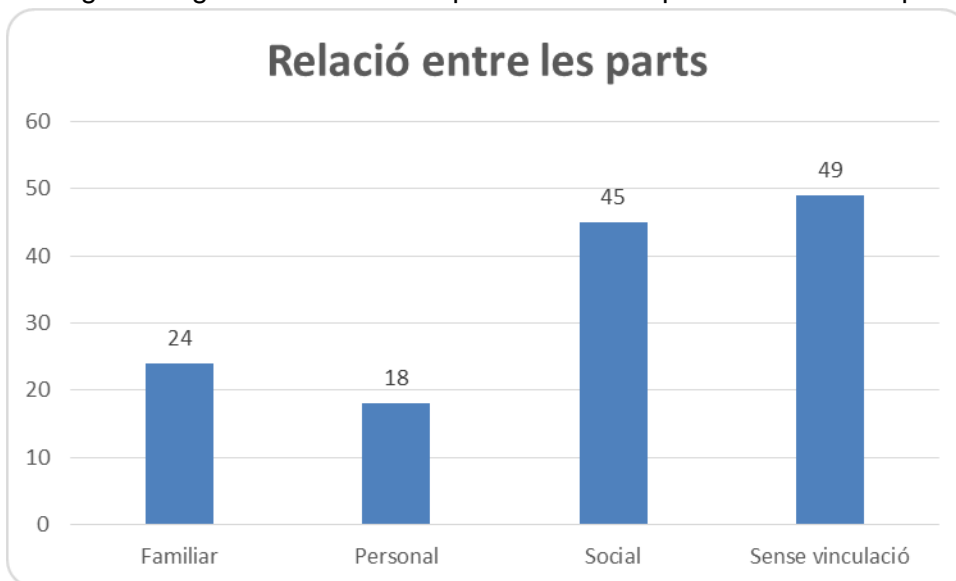
Motius de no viabilitat	%	
No criteris judicials	4	7,1
No criteris professionals	2	3,6
No localització investigat	2	3,6
No inici Programa mediació	1	1,8
No necessitat de mediació	6	10,7
No voluntat advocat part investigada	1	1,8
No voluntat advocat víctima	3	5,4
No voluntat ambdues parts	2	3,6
No voluntat part investigada	9	16,1
No voluntat víctima	27	44,6
Part investigada no compareix	1	1,8

Respecte a la durada dels programes, a continuació es mostra el temps que es triga a resoldre les sol·licituds de part:

Relació entre les parts:

En el gràfic següent es detalla el tipus de **relació** que hi ha entre les parts:

El més freqüent en les iniciatives de part és que les parts no tinguin cap vinculació (36,1 % dels procediments), seguit dels casos en què existeix una relació social (33,1 %).

Pel que fa a la fase del procediment judicial en què s'inicia una sol·licitud de part:

Tipus de procediment	
Diligències prèvies	18
Diligències de guàrdia	1

Diligències indeterminades	2
Diligències preventives	2
Diligències prèvies	47
Diligències urgents	4
Executòria	8
Judici delictes lleus	50
Judici faltes	2
Judici immediat delictes lleus	2
Procediment abreujat	16
Sumari	2

Com veiem, les sol·licituds arriben al Programa quan estan en fase d'instrucció i en fase prèvia a la sentència i també postsentència.

Classificats per tipologia delictiva, els fets delictius han estat els següents:

Grups delictius	2016
Contra la vida	1
Lesions	52
Contra la llibertat	25
Contra la integritat moral	1
Contra la llibertat sexual	9
Contra l'honor	4
Contra les relacions familiars	4
Contra el patrimoni	21
Contra la seguretat col·lectiva	4
Contra l'ordre públic	5
Altres delictes	22

1.4 Centres penitenciaris

Actualment hi ha tres protocols específics del Programa de mediació i reparació penal amb centres penitenciaris: el del CP de Joves, CP Ponent i CP Lledoners. Tot i que també es pot produir la derivació d'altres centres penitenciaris on no hi ha cap protocol concret, com per exemple Brians 1.

Cada protocol estableix una manera determinada de fer la selecció de les persones internes i la presentació del Programa.

A continuació es mostra la procedència dels casos que s'han finalitzat durant aquest any 2016.

Procedència	2016
Equip CP Brians 1	5
Equip CP Joves	26
Equip CP Lledoners	1

Equip CP Ponent	1
Total	33

Com observem, la majoria de casos finalitzats aquest 2016 procedien del CP de Joves. Amb aquest Programa es pretén dissenyar un model d'intervenció global per arribar a tota la població penitenciària del Centre, que faciliti la intervenció en diferents moments de l'execució i s'adrexi a joves amb diferents situacions processals i penals.

Si parlem de sol·licituds derivades exclusivament del 2016, n'hem de parlar de vuit casos, i en molts d'ells s'hi continua treballant durant el 2017. Cal tenir en compte que els casos derivats pels centres penitenciaris tenen una durada més llarga que la resta, ja que la intervenció tant amb el penat com amb la víctima s'allarga depenent de les característiques del delictes i del moment en què es troba la víctima.

El primer Programa de mediació i reparació penal al Centre Penitenciari de Joves es posà en marxa l'any 2005. En el seu dia, aquest ja va ser un centre pioner en la implementació de la mediació penal entre víctima i ofensor en context penitenciari a Catalunya.

En aquell moment era un programa adreçat fonamentalment a la població de victimaris en situació de presó preventiva. Amb la revisió i avaluació de l'eficàcia i eficiència del Programa, es va posar de manifest la necessitat de fer-hi modificacions i ampliar-lo, adreçant-lo també a població penada. Per aquest motiu, l'any 2013 s'inicià un programa pilot amb població penada al CP de Joves. És per tot això que aquest Centre penitenciari n'ha derivat molts més casos que altres centres penitenciaris.

1.4.1 Característiques dels protocols segons el centre penitenciari

Existeixen diferents protocols d'actuació per a cada centre penitenciari. Protocols que s'han confeccionat conjuntament amb els referents dels centres per coordinar l'aplicació del Programa. En aquests protocols es defineixen els criteris d'inclusió dels penals i preventius al Programa, així com les actuacions paral·leles que es puguin fer.

Al CP de Joves, la selecció dels casos susceptibles de participar en el Programa de justícia restaurativa, la fan els professionals referents del Programa al Centre penitenciari o l'equip multidisciplinari del Centre. Ells estudien cada cas i veuen les possibilitats d'acollir-se al Programa. Després, un mediador de l'equip fa les entrevistes individuals i s'inicien les actuacions per tal d'avaluar la viabilitat del cas, que consisteixen en entrevistes amb l'intern, amb l'advocat i, si es donen les condicions, posteriorment, amb la víctima o part perjudicada, ja sigui directa o indirecta, per tal de reparar el dany produït.

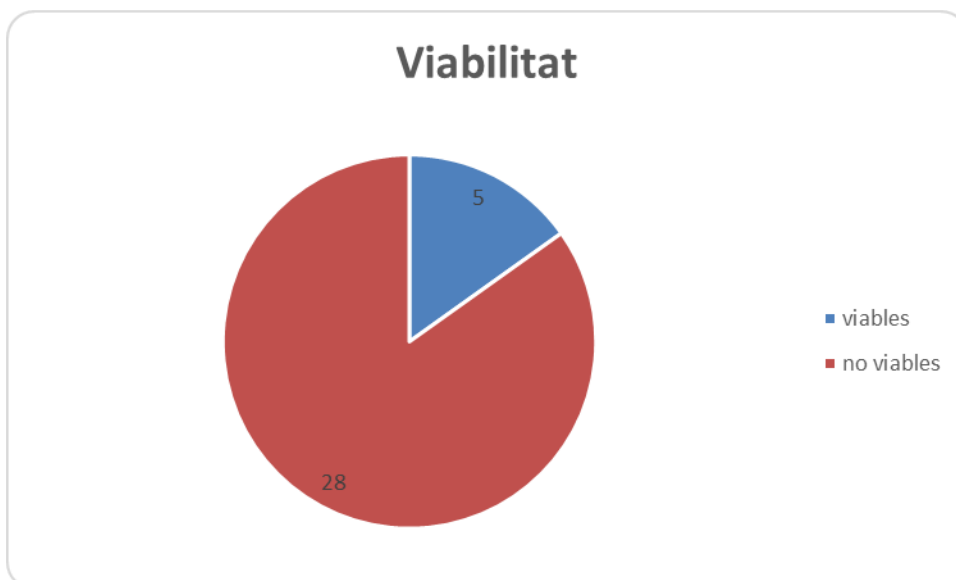
Quant al CP Ponent i al CP Lledoners, el plantejament d'aquest Programa pilot parteix de la base que és l'evolució personal i de tractament de les persones penades el que les fa susceptibles de participar en un programa de mediació i reparació penal. És en aquest sentit que els criteris de derivació no estan condicionats a la situació penitenciària sinó a criteris de tractament:

- ✓ Així, amb caràcter general, qualsevol intern pot accedir al Programa de mediació i reparació penal sempre que compleixi les condicions d'evolució personal i de tractament, que aglutinen els criteris d'inclusió descrits a continuació:
- ✓ Té interès a participar en el Programa de mediació i reparació penal.
- ✓ Mostra un grau adient de responsabilització en relació amb els fets que han originat la condemna per la qual està ingressat a presó.
- ✓ Mostra un grau adient d'empatia vers la víctima.
- ✓ Té predisposició per reparar el greuge generat.

Les derivacions al Programa es fan d'acord amb l'equip multidisciplinari ja que això permet als professionals de l'equip de mediació i reparació penal consultar els expedients judicials i treballar amb ells conjuntament.

1.4.2 Dades generals

Dels 33 casos finalitzats el 2016 i que són derivats des dels centres penitenciaris, cinc han estat viables i s'ha arribat a certs tipus d'acords. Quant a la viabilitat:

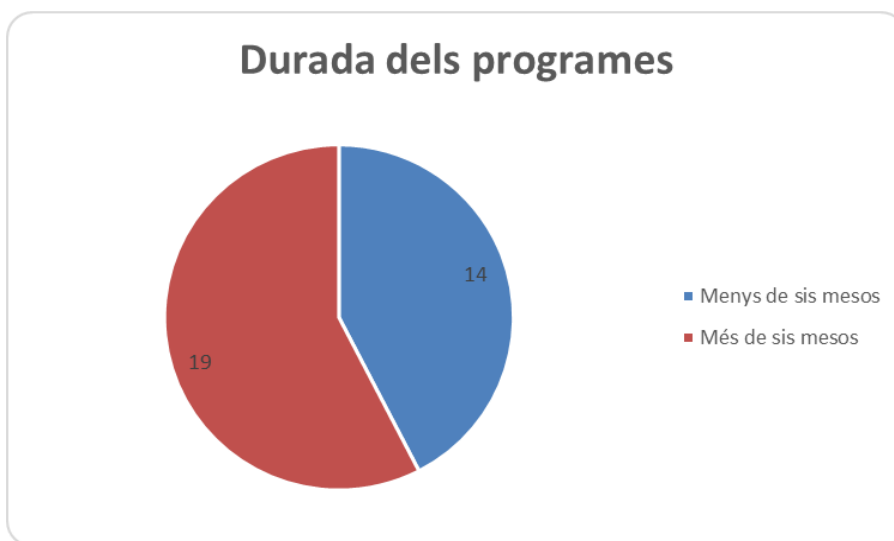

Els cinc casos han estat viables amb acords. Els tipus d'acords han estat en dos casos un acord doble, moral i relacional, i en tres casos, un acord de tipus moral.

Si parlem de la **no viabilitat** dels casos (28 programes), els motius pels quals no ha estat possible dur a terme un procés de mediació han estat:

Motius de no viabilitat		%
Defunció d'una part	1	3,6
No criteris professionals	2	7,1
No localització víctima	1	3,6
No voluntat advocat part investigada	2	7,1
No voluntat advocat víctima	3	10,7
No voluntat víctima	12	42,9
Víctima no compareix	7	25

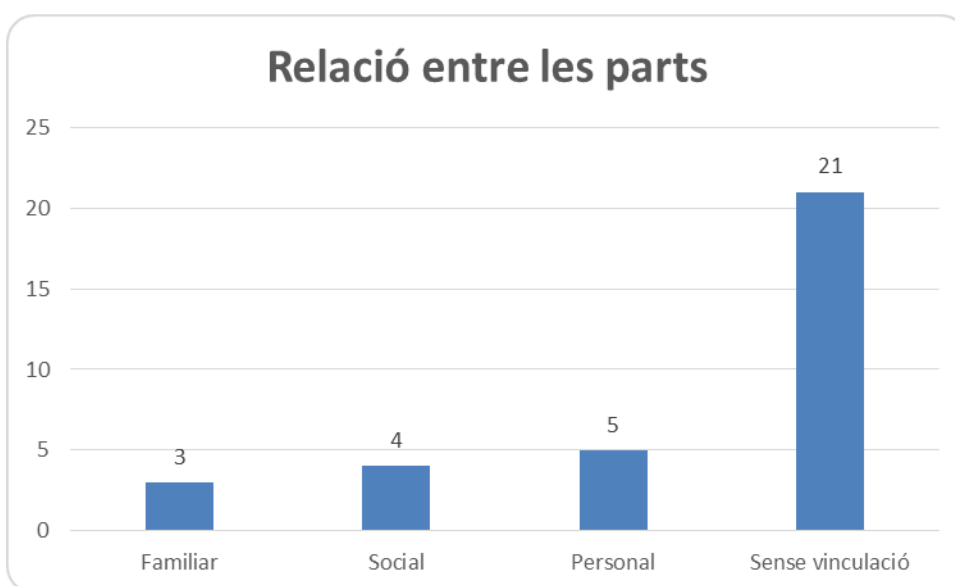
Respecte a la durada dels programes, a continuació es mostra el temps que es triga a resoldre aquests tipus de programes:

Quan parlem de programes derivats de centres penitenciaris, observem que la seva durada és molt més llarga que la de la resta. Això és a causa de les diferents entrevistes que es mantenen amb l'intern i el seu advocat i a l'espera, per part de l'òrgan judicial, de la documentació corresponent. Normalment finalitzen abans de sis mesos.

Relació entre les parts:

En el gràfic següent es detalla el tipus de **relació** que hi ha entre les parts:

Com s'observa, en la majoria de casos (63,6 %) les parts implicades no es coneixen.

Pel que fa a la fase del procediment judicial en què s'inicien aquestes demandes, són les següents:

Tipus de procediment	
Diligències prèvies	8
Executòria	16
Procediment abreujat	4
Sumari	5

Per finalitzar, podem dir que molts dels objectius marcats en els programes als centres penitenciaris s'han acomplert:

- S'ha ofert un espai de comunicació als ciutadans que es troben implicats en un procediment penal.
- S'ha generat en els participants una actitud positiva i col·laboradora amb el procés.
- S'ha possibilitat que les víctimes se sentin reparades i el interns responsables, tant del procediment penal com de la reparació del dany.
- S'han establert mecanismes permanents de comunicació i coordinació entre els diferents operadors del sistema penal.
- S'ha implementat el Programa als centres com un instrument més del procediment penal ordinari, així com en l'àmbit de l'execució penal.

1.5 Altres procedències

Procedència	2016
Equip d'Assessorament Tècnic Penal Lleida	2
Equip Mediació Justícia Juvenil	3
Oficina d'Atenció a la Víctima del Delicte Tarragona	1
Total	6

Com ja hem dit anteriorment, hi ha altres equips que també han derivat casos al Programa: els equips de justícia juvenil, l'equip d'assessorament tècnic penal de Lleida i l'OAVD de Tarragona. Com veiem, la xifra de derivació i finalitzacions és poc significativa i només hi ha hagut viabilitat en la meitat dels casos.

2. DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

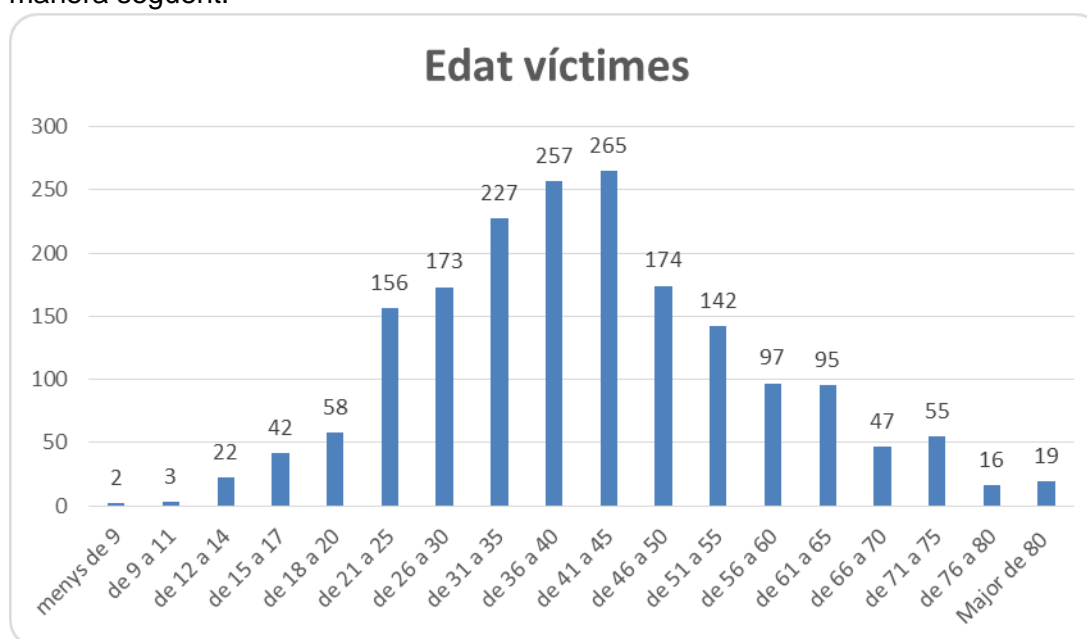
Durant el 2016 han passat pel Programa **1.738 persones denunciades i/o investigades i/o penades i 2.045 persones físiques perjudicades**. Cal tenir en compte que en un programa de mediació pot haver-hi més d'una víctima, i una persona denunciada pot tenir més d'un programa de mediació en procés. En 102 programes la víctima no era una persona física sinó jurídica, com per exemple entitats, empreses, etc.

Quant al moment processal, s'han finalitzat 2.038 programes abans de sentència i 109 després de sentència. I, d'aquests, en 547 casos hi ha hagut participació de la part lletrada i en 1.600 no n'hi ha hagut.

Quant al sexe de les **víctimes**:

Sexe	Nombre
Dona	909
Home	1.110
Sense dades	26

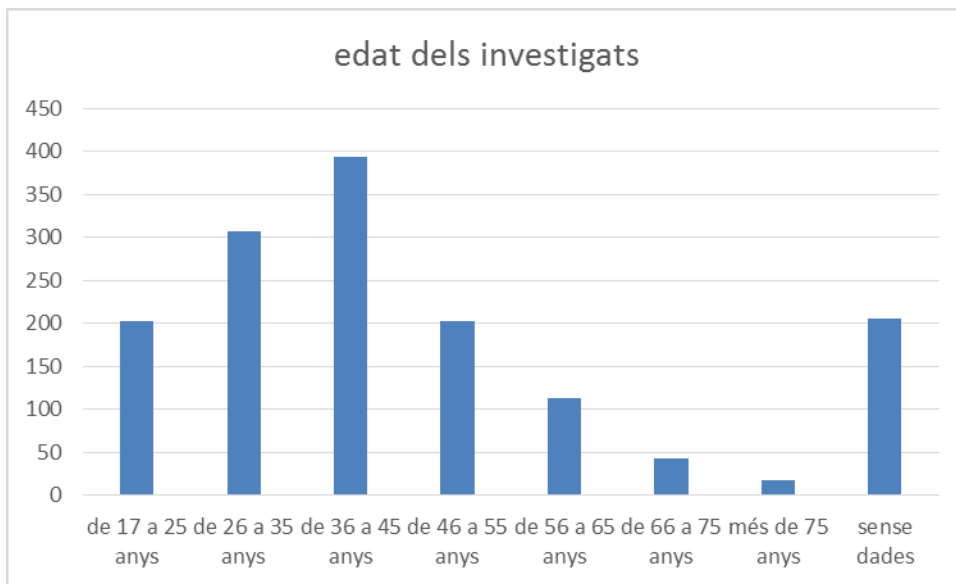
Respecte de l'edat de les **víctimes** –d'aquelles que se'n coneix la dada–, es distribueix de la manera següent:

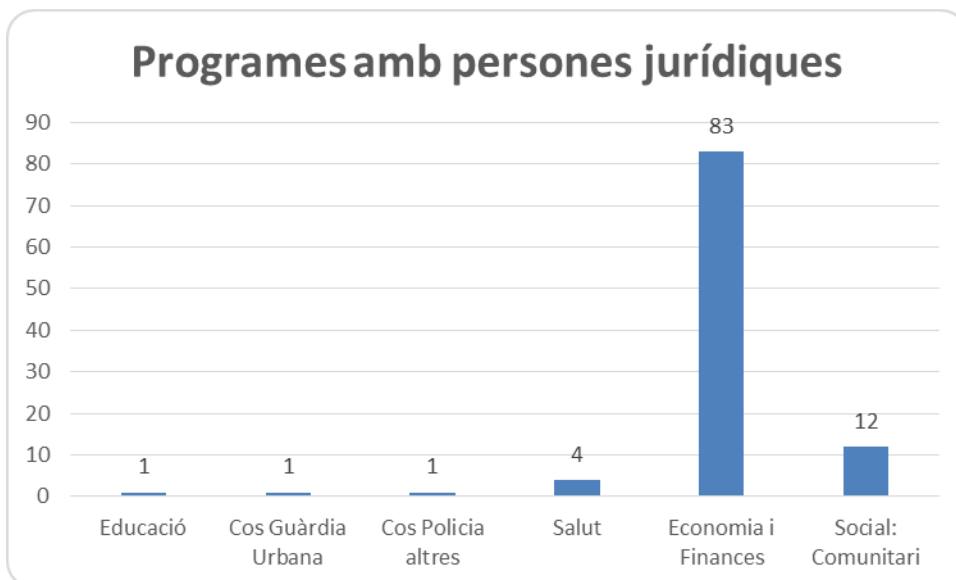
Quant al sexe de les **persones investigades**:

Sexe	Nombre
Dona	600
Home	1.128
Total	1.728

Respecte de l'edat de les **persones investigades** –d'aquelles que se'n coneix la dada–, es distribueix de la manera següent:

Durant el 2016 hi ha hagut 102 programes de mediació en què les parts perjudicades o víctimes eren persones jurídiques, com ara cossos policials, entitats, empreses, organitzacions, etc. En el gràfic següent se'n pot veure el detall:

3. CONCLUSIONS

Fent un resum del 2016, cal destacar:

- ✓ Augment dels processos de mediació amb acords. Dels 2.147 procediments finalitzats, en 974 s'ha seguit un procés de mediació, un 77,1 % dels quals han aconseguit arribar a un acord.
- ✓ Resposta àgil i dins de termini. Gairebé un 50 % dels programes s'executen en el termini d'un mes. Això és un dels punts forts del Programa ja que la durada de la majoria dels processos judicials i la lentitud per donar resposta provoca una sensació de poca eficiència i eficàcia, tant a la víctima com a la persona imputada o penada per l'Administració de justícia; per contra, si s'ofereix una resposta més ràpida i adequada a les seves necessitats i expectatives, s'aconsegueix poder canviar una mica la visió que es té de la lentitud de la justícia. Així, l'agilitat en la resolució dels conflictes i l'apoderament de les parts implicades per resoldre'ls per mitjà del programa de mediació ajuden a la percepció de satisfacció i de reparació.
- ✓ Els canvis en el marc legal que ja es van implementar a mitjans de 2015 continuen impactant en el Programa: encara arrosseguem alguns judicis de faltes, tot i que ja han pres el relleu els delictes lleus. I, pel que fa al tipus de delicte, en suprimir-se els delictes contra les relacions familiars, ara tenen més impacte en el Programa els delictes contra la llibertat i també els delictes d'usurpacions.
- ✓ En un 39,8 % dels programes es manté que la víctima no vol participar en un procés de mediació.
- ✓ Hi ha un coneixement previ entre les parts (social) que participen en el Programa.
- ✓ Tot i el nombre de programes que no són viables, és important destacar que des del Programa de justícia restaurativa s'ha contactat amb un gran nombre de persones que formaven part dels procediments derivats i se'ls ha pogut oferir un espai d'escolta activa i, en alguns moments, entrevistes reparatòries a les víctimes.

Cal dir que aquest contacte inicial és un dels objectius més importants del Programa, atès que crea un espai d'escolta i diàleg totalment diferent del que permet el procés penal. En aquest espai s'informa del Programa i són les parts qui, lliurement, un cop informades, i de manera voluntària, decideixen si hi volen participar.

La voluntarietat i la confidencialitat de les parts són un aspecte fonamental de la mediació, d'acord amb el que disposa la Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, que, en l'article 46¹, es refereix als drets de les víctimes i defineix la mediació penal com un procés que permet que víctima i infractor participin activament en la restauració del seu conflicte.

- ✓ I, per acabar, volem remarcar que durant l'any 2015 i, sobretot, durant el 2016, s'ha iniciat el primer contacte per oferir el Programa a la part perjudicada o víctima, especialment en casos de delictes contra les relacions familiars, contra la llibertat, de lesions, contra el patrimoni i contra l'honor. Amb aquest canvi d'orientació, s'intenta arribar a més persones perjudicades, atès que, si en el primer contacte una de les parts manifesta que no hi vol participar, ja no es contacta amb l'altra part.

Aquest canvi s'ha fet per cenyir-se al màxim a la nova Llei de l'estatut de la víctima del delicte, que en el seu article 15 diu:

[... “ les víctimes podran accedir a Serveis de Justícia Restaurativa, en els termes que reglamentàriament es determinin, amb la finalitat d'obtenir una adequada reparació material i moral dels perjudicis derivats del delicte quan es compleixin els següents requisits:

- a) quan l'infractor hagi reconegut els fets essencials dels que deriva la seva responsabilitat,
- b) que la víctima hagi donat el seu consentiment, després d'haver rebut informació exhaustiva i imparcial sobre el seu contingut, els possibles resultats i els procediments existents per a fer efectiu el seu compliment.
- c) que el procediment de mediació no comporti cap risc per a la seguretat de la víctima ni existeixi el perill que en el seu desenvolupament pugui causar nous perjudicis materials o morals per a la víctima.
- d) que en el delicte comès no estigui prohibit actuar-hi per llei “...]

- ✓ És significatiu també que en els casos en què es va poder dur a terme un procés de mediació, en un percentatge molt elevat es va arribar a un acord. Aquest fet confirma que en el moment que ambdues parts hi volen participar, la probabilitat de poder resoldre el conflicte que originà la denúncia és molt elevada. De manera general, l'acord més habitual és aquell que té un contingut relacional o moral.

¹ “Els serveis de justícia reparadora, incloent-hi, per exemple, la mediació entre víctima i infractor, les conferències de grups familiars i els cercles de sentència, poden ser de gran ajuda per a la víctima, però requereixen garanties per evitar tota victimització secundària i reiterada, la intimidació i les represàlies. Per tant, aquests serveis han de fixar-se com a prioritat satisfer els interessos i les necessitats de la víctima, reparar el perjudici que se li hagi ocasionat i impedir qualsevol altre perjudici addicional. A l'hora de remetre un assumpte als serveis de justícia reparadora o de portar a terme un procés de justícia reparadora, s'han de prendre en consideració factors com la naturalesa i gravetat del delicte, el grau del dany causat, la violació repetida en la integritat física, sexual o psicològica d'una víctima, els desequilibris de poder i l'edat, maduresa i capacitat intel·lectual de la víctima, que podrien limitar o reduir la seva capacitat per realitzar una elecció amb coneixement de causa i podrien ocasionar-li un perjudici. Els procediments de justícia restaurativa han de ser, en principi, confidencials, a menys que les parts acordin que es faci d'una altra manera o que el dret nacional disposi una altra cosa per raons d'especial interès general. Es podrà considerar que factors tals com amenaces o qualsevol forma de violència comesa durant el procés exigeixin la divulgació per raons d'interès general.”

Tot i que la dada és molt positiva, l'experiència professional demostra que, més enllà d'arribar a un possible acord, les parts, especialment la part denunciant o víctima, valoren més positivament l'espai d'escolta i diàleg que ofereix el Programa que no pas l'acord.

- ✓ Respecte a la relació entre la viabilitat, els acords i la procedència, cal esmentar que:
 - Comparativament, el nombre més alt de processos viables, respecte del total, es dona quan qui fa la sol·licitud són les parts, seguit dels casos oficiats i, finalment, els oferiments.
 - Així, tenim una viabilitat dels oficis d'un 43,9 %; dels oferiments, d'un 47,4 %, i de les sol·licituds de part, d'un 58,8 %.
 - Per contra, com a dada interessant, dels programes viables que arriben a un acord, els oferiments encapçalen el nombre d'acords, seguits de les sol·licituds de parts i, després, dels oficis.
 - Quan la iniciativa prové de la part denunciada, investigada o penada, les parts arriben normalment a acords; mentre que, si la iniciativa prové de la víctima o d'ambdues parts, s'ha arribat a acords en quasi tots els casos que han estat viables.

- ✓ I, per tancar aquest capítol de conclusions, creiem que la nova reforma del Codi penal i l'entrada en vigor de la Llei de l'estatut de la víctima del delictes ens ofereixen un marc jurídic més idoni per repensar i modificar pràctiques, amb l'objectiu de consolidar espais de diàleg per a les parts implicades. Per una banda, perquè puguin reparar el dany causat, però, sobretot, perquè les víctimes puguin sentir-se realment reparades del dany sofert. És aquí on la justícia restaurativa desplega totes les seves competències.